

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI



MENEJMENT

FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	– Ijtimoiy soha, iqtisod va xuquq
Ta'lim sohasi:	230000	– Iqtisod
Ta'lim yo'nalishi:	5232500	– "Logistika"

Qarshi – 2022

4. Philip Kotler. Kevin Lane Keller "Marketing management" 12th edition. 2010 by Pearson Education. Inc. p.815.
5. Frank Rothamel Strategic Management: Concepts (2nd edition) Mc Graw- H:II Education 9 January. 2014. USA. - 528 p.
6. Ergashev R.X., Tursunov I.E., Ravshanov A.D., Qurbonov A.B. Innovatsion iqtisodiyot. Darslik. T. "Voriz-nashriyot", 2020. 448 b.
7. Ганчерёнок И.И., Горбачов Н.Н., Турсунов И.Э., Панжиев С.А. Цифровая экономика: управление информационными ресурсами./ Учебное пособие./-Т.: "Voriz-nashriyot", 2020. 207 с.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF -4 947 - sonli Farmoni;
2. Mirziyoyev SH.M. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" /-T.: O'zbekiston, 2017.-104 b.
3. Mirziyoyev SH.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi, Xalq so'zi, 29.12.2020 yil.
4. Mirziyoyev SH.M. "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz" /-T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b.
5. Базарова Ф. Маркетинг. Уқув қўлланма. – Т.: "IQTISOD-MOLIYA", 2015. 420 b.
6. Ergashxodjaeva Sh. va boshqalar. Marketing tadqiqotlari. O'quv qo'llanma. – T.: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2018 y.
7. Эргашхожаева Ш. и другие. Управление брендом. Учебное пособие. – Т.: Издательский дом Инновационного развития, 2018 г.

Интернет сайtlari

1. www.lex.uz– Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
2. www.economist.com
3. www.worlddeconomics.com
4. www.tradingeconomics.com
5. <http://grad-schools.usnews.rankingsandreviews.com/best-graduate-schools/top-humanities-schools/economics-rankings>
6. www.erreport.ru- жаҳон иқтисодиёти бўйича умумий ахборот
7. www.stplan.ru- иқтисод ва бошқарув
8. www.statbank.ru- иқтисод бўйича илмий мақола ва ўқув материаллари тўплами

7 Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

8 Fan/modul uchun ma'sullar:
 N.U. Murodova - Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasi katta o'qituvchisi.

9 Taqirizchilar:
 X.S.Muxitdinov- Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori.
 A.D.Ravshanov- Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.

Tuzuvchi:

Murodova N.U. - "Biznes va innovatsion menejment" kafedrası katta o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Xamrayeva S.N. - "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrası mudiri, i.f.d.
Raximov A.N. - "Biznes va innovatsion menejment" kafedrası mudiri dots.

Ushbu fan dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasining 2022 yil "24" 06 dagi 19-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy Komissiyasida 2022 yil "24" 06 dagi 19-son yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlangan.
Institut Uslubiy Kengashining 2022 yil "25" 06 dagi 11-son yig'ilishi va institut Kengashining 2022 yil "28" 06 dagi 11-son yig'ilishi qarorlari bilan o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya etilgan.

Fan (modul) kodi MJM3304	O'quv yili 2022-2023	Semestr 5	Kreditlar 9	
Fan/modul turi Mutaxassislik fani	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat) 120	Mustaqil ta'lim (soat) 150	Jami yuklama (soat) 270
	Menejment			

2 I. Fanning mazmuni.

Fanni o'qitishdan maqsad: – talabalarga mamlakatimizda iqtisodiy isloxtarlarni jadallashirish hamda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitlarida korxonalarda marketing faoliyatini tug'ri tashkil etish va uni boshqarish, boshqarish usullari va marketing faoliyatini takomillashtirishni o'rgatish hamda ularni amalda tatbiq etish kunikmasini hosil qilishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy kunikmalalar, iqtisodiy xodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, boshqaruv jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, boshqaruv sohasidagi qonunlar, tamoyillar va kategoriyalarning mazmun mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatini shakllantirish va shu orqali inson omilining boshqarish sohasidagi o'rni va ahamitini ochib berish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari).

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I-mavzu. "Menejment" fanining predmeti, obyekti va metodi

Menejment fanining mazmuni, mohiyati, fanni o'qitish maqsadlari, menejment obyekti va subyekti. Menejment fanining umumifalsafiy usullari.

Menejment fanining tahlil usullari, tizimli yondashuv, kompleks yondashuv, integratsion yondashuv, iqtisodiy-vaziyatli yondashuv, iqtisodiy- matematik yondashuv, modelashirish, kuzatish, eksperiment, sotsiologik kuzatish usullari mazmuni. Menejment fanining ijtimoiy-iqtisodiy, xuquqiy, kibernetika va boshqa fanlar bilan o'zaro aloqalari.

2-mavzu. Menejment nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi

Boshqarish ta'limotidagi yunalishlar, "Ilmiy menejment" maktabi F.Teylor ta'limotining mohiyati, ilmiy menejment namoyondasi G.Emerson tamoyillari. "Mumtoz menejment" namoyondasi A.Fayol olg'a surgan tamoyillar, "Insoniy munosabatlar" maktabi namoyondasi D.Mak-Gregoring X (iks) va U (igrik) nazariyasi, "Tizimli yoki zamonaviy menejment" mohiyati, G.Saymon, P. Druker, E. Deyl nazariyalari. O'rta Osiyoda menejmentning nazariy asoslari va uning asosiy tamoyillari. O'zbekistonda menejment nazariyasining shakllanishi.

3-mavzu. Boshqaruv maqsadi va funksiyalari

Boshqaruv maqsadi va ularga quyiladigan asosiy talablar. Boshqaruv maqsadi turlari, joriy va istikboldagi maqsadlar, muammoli va innovatsion maqsadlar,

maqsadga quyiladigan sifatlar, "maqsadpar shajarasi", maqsad daraxti. Maqsadli boshqaruv usuli pog'onalari. Boshqarish funksiyalari mohiyati, mazmuni, boshqarish asosiy funksiyalarining tarkibiy tuzilishi. Boshqarishning asosiy funksiyalarining mohiyati va mazmuni. Boshqarishning o'ziga xos aniq funksiyalari.

4-mavzu. Boshqarishning tashkiliy strukturalari

Boshqarish strukturasining mazmuni. Boshqarish organlari, boshqarish bug'inlari, boshqarish bosqichi. Boshqarish strukturasini belgilovchi omillar: Boshqarish strukturasining tashkiliy turlari, chiziqli (pog'onali) struktura, chiziqli-shabli struktura, chiziqli funksional struktura, dasturli maqsadli struktura, boshqarishning matritsaviy strukturalari. Boshqarish strukturasining afzalligi va kamchiliklari. Boshqarish strukturasini tashkil qilish usullari, shakllari va takomillashtirish yullari.

O'zbekiston Respublikasining boshqarishdagi tarmoq organlari. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida vujudga kelgan yangi turdagi firmalarning mohiyati va mazmuni.

5-mavzu. Boshqarish usullari

Boshqarish usullari mazmuni, boshqaruv obyektini o'rganish jarayonida qo'llaniladigan usullar. Funktsional tizim-osti obyektlarini boshqarishning o'ziga xos usullari. Boshqarishning tashkiliy-ma'muriy usullari. Boshqarishning tashkiliy-ma'muriy usuli shakllari, farmoyish berish, tashkiliy ta'sir ko'rsatish. Tashkiliy ta'sir ko'rsatish shakllarini amalga oshirish yullari, farmoyishli ta'sir o'tkazish shakllarini amalga oshirish yullari.

Boshqarishning iqtisodiy usullari. Iqtisodiy usullarning mohiyati va vazifasi. Davlatning iqtisodiyotni boshqarishdagi moliyaviy vositalarining turlari, mohiyati va mazmuni.

Boshqarishning ijtimoiy-ruxiy usullari. Ijtimoiy-ruxiy usullarning asosiy maqsadi. Boshqarish sotsiologiyasi, boshqarish texnologiyasi, sotsiologik tadqiqotlarni uyushtirish usullari.

6-mavzu. Menajerni raxbarlik uslubi va boshqaruvdagi o'rni

Menajer va raxbarlik uslubi tushunchasi. Boshqaruv pog'onalariga karab menejerlarning toifalari, yuqori pog'ona menejerlar, urcha pog'ona menejerlar, quyi pog'ona menejerlar. Menajerning boshqaruv uslubi, menajerning ish uslubi. Raxbarlik uslubini boshqarish metodlari bilan uzaro aloqadorligi.

Raxbarlik uslubiga karab raxbarning turlarga ajratilishi mohiyati. Avtokratik raxbarlar, liberal raxbarlar, demokratik raxbarlar. Raxbarlik turlarining o'ziga xos xususiyatlari.

Raxbarlik fazilatlarini tug'risidagi Gippokrat fikrlari: Sangviniklar, "Flegmatiklar", "Xoleriklar", "Melanxoliklar". Raxbarga quyiladigan talablar. Raxbarning sifat xislatlarini belgilovchi mezonlar. Raxbar obrusiga putur yetkazuvchi unsurlar. Raxbarlik uslubidagi salbiy kusurlarni bartaraf etish yullari. Murakkab raxbar bilan chiqishish yullari. Raxbar madaniyati, odob, imyon, insof, adolat, iktidor. Raxbar madaniyatiga baho berish.

7-mavzu. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish

Boshqaruv qarorlarining mohiyati va ularga quyiladigan talablar. Boshqaruv qarorlarining unsurlari. Boshqaruv qarorlarining turkumlanishi. Strategik va taktik

qarorlar, stereotip va tashabbusli qarorlar, qaror qabul qilishda kollegial va konsensus tamoyillari, qaror qabul qilishda "ringi" usulining mohiyati.

Qarorlarni ishlab chiqish va qabul qilish. Qarorni ishlab chiqish bosqichlari, vaziyatni tahlil qilish, mezonlarni tanlash, qaror mavzuini ishlab chiqish. Qarorlarni ijrosini uyushtirish va ularning bajarilishini nazorat qilish. Qarorlarni bajarish, qarorlarni bajarilishiga raxbarlik qilish.

8-mavzu. Ishlab chiqarishni boshqarish

Ishlab chiqarishni boshqarishni mazmuni va mohiyati. Ishlab chiqarishni boshqarishning ikki tomoni: ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy-texnik tomonlari o'zaro bog'likligi. Ishlab chiqarishni boshqarishda "obyekt va subyekt" tushunchalari. Ishlab chiqarishni boshqarishda shaxsiy-insoniy va modiy-ashyoviy omillar mohiyati, ishlab chiqilgan mahsulot sifatini boshqarish, mahsulot sifatiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Sifat menajementi. Sifatni nazorat qilish bosqichlari.

9-mavzu. Mehnat jamoalarini rejalashtirish va boshqarish

Mehnat jamoalarini boshqarish tushunchasi. Inson resurslarini boshqarish mohiyati. Inson resurslarini boshqarishdagi faoliyat turlari. Xodimlarni boshqarish tizimi, xodimlarni boshqarish tamoyillari, inson omilini boshqarish jixatlari. Xodimlarni rejalashtirish bosqichlari. Mehnat resurslariga bo'lgan talabni aniqlash va rejalashtirish. Ishga qabul qilinadigan xodimlarga quyiladigan talablarni belgilash.

Xodimlarni boshqarish samadorligi. Xodimlarni tanlash va ularga baho berish usullari: "Attestatsiya", "reyting", ularni qollash tartibi, xodimlarni boshqarishda ta'sir qilish usullarining korxona daromadiga bo'lgan ta'siri.

10-mavzu. Menajementda motivlashtirish

Motivlashtirish tushunchasi mazmuni va mohiyati. Ehtiyojlar va ularning turlari. Motivlashtirish vositasida boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari. Motivlashtirish nazariyalari, X (iks) va U (igrik) nazariyasi, kutish nazariyasi, tozalanish nazariyasi, adolatlik nazariyasi, ehtiyojlar ustunligi nazariyalarning mazmuni. Motivlashtirish modellari va strategiyalari, motivlashtirish strategiyasini tanlashdagi yondoshuvlar, motivatsiya regulyatorlari, motivatsiyaning iqtisodiy va noiqtsodiy omillari

11-mavzu. Boshqarishda axborot va kommunikatsiya

Axborot tizimi tushunchasi va uni boshqarishdagi roli. Boshqaruv tizimidagi axborot aloqalari. Axborotlarga quyiladigan talablar, teskari aloqa. Axborotlarni o'ziga xos belgilariga qarab tur va belgilariga ajratish, klassifikatsiya qilish, tasniflash. Axborot tizimlari. Raxbarning axborotlarni qabul qilishi. Foydalanish va qayta uzatish jarayonlari. Kommunikatsiya tushunchasi. Korxona (tashkilot) kommunikatsiyasi, tashqi, ichki kommunikatsiya. Kommunikatsion jarayon, kommunikatsiyali jarayonning bosqichlari, axborot almashuv jarayonidagi muammolar, axborotni uzatish va qabul qilishda Kit Dervis qoidalar. Xujjatlar va uni yuritishni tashkil qilish, xujjatlarni turkumlash, xujjatlar bilan ishlash jarayonlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Menajement" fanining predmeti, obyekti va metodi.
2. Menajement nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi.

marketing tizimining mohiyati; marketing xizmatlarining ahamiyati; marketing muhiti tushunchalari xaqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; ▪ O'zbekistonda boshqaruvning rivojlanishini; menejmentning xorijiy modellari; boshqaruv mehnatining ta'rifi, xususiyatlari va turlari; boshqaruv mehnatini ilmiy tashkil etishni; menejer faoliyatini rejalashtirish va tashkil qilishni; mehnat jamoalarida xodimlarni boshqarishni; nizolarni hal etish yo'llarini; tashkilotlarning asosiy tashkiliy-xuquqiy shakllarini; tashkilotlar rivojlanishidagi zamonaviy tendensiyalarini; marketing konsepsiyasidan samarali foydalanish usullarini; korxonada raqobat muhitini shakllantirishni; marketing sohasidagi meyoriy xujjatlarni; bozorni segmentlash va xaridorlar turlarini aniqlashni; talab, taklif va bozor xajmini aniqlashni <i>bilishi</i>; ▪ boshqaruv usullaridan foydalanish; menejment texnologiyasini tashkil etish; boshqaruv jarayoni va vazifalarini belgilash; boshqaruvda axborot va kommunikatsiyalardan foydalanish; tashkilotlarning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish; tashkiliy o'zgarishlarni boshqarish; korxona salohiyatini boshqarish; zamonaviy marketing konsepsiyalarini tadbqiq etish; bozor konyunkturasini tadbqiq etish; tovar siyosatini samarali boshqarish; tovar raqobatbardoshligini oshirish; yangi tovarlarga narx belgilash; marketing kommunikatsiyasi elementlaridan foydalanish; reklama samaradorligini aniqlash <i>kunimalariga ega bo'lishi</i>; boshqaruv mehnatini ilmiy tashkil etish; menejer faoliyatini rejalashtirish va tashkil qilish; mehnat jamoalarida xodimlarni boshqarish; nizolarni hal etish; talab, taklif va bozor xajmini aniqlash <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminar; guruhlarda ishlash; individual loyilar; jamoab o'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar; loyiha ishi bajarish; mustaqil ishlarni bajarish; taqdimot tayyorlash; turli darajadagi testlarni yechish; so'rov o'tkazish.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishini muvaffaqiyatli topshirish.	Asosiy adabiyotlar: 1. Yo'ldoshev N., Zaxidov G. Menejment. Darslik. – T.: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2018 y. – 392 bet. 2. Bazarova F. Menejment: O'quv qo'llanma. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019 y. 3. Yuldoshev N Q., Nabokov V.I. Menejment nazariyasi. Darslik. - T.:TDIU, 2013,- 433 b.
3. Boshqaruv maqsadi va funksiyalari. 4. Boshqarishning tashkiliy strukturalari. 5. Boshqarish usullari. 6. Menejmeri raxbarlik uslubi va boshqaruvdagi o'rn. 7. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish. 8. Ishlab chiqarishni boshqarish. 9. Mehnat jamoalarini rejalashtirish va boshqarish. 10. Menejmentda motivlashtirish. 11. Boshqarishda axborot va kommunikatsiya. Amaliy mashg'ulotlar multimediy qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bitta o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol, interfaol usullar orqali o'tkazilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanishi maqsadga muvofiq. IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Ishlab chiqarishni strukturaviy islohotlar bilan ta'minlash, modernizatsiya va diversifikatsiyalash bo'yicha chora-tadbirlar dasturi asosida real sektor korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini oshirishning marketing tahlili. 2. Menejment fanining umumifalsafiy usullari. 3. Menejmentni qonun-qoidalar va tamoyillari. 4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida O'zbekistonda davlatni boshqarish tamoyillari. 5. Korxona (firma va jamoa xujaligi)ni boshqarishning o'ziga xos aniq funksiyalari. 6. Boshqarishning umumdavlat, mahalliy va tarmoq organlari. 7. Jamoat va o'zini-o'zi boshqarish organlari. 8. Raxbar madaniyatiga baho berish uchun qo'llaniladigan ko'rsatkichlar. 9. Boshqarish jarayonida xujjatlashtirish va uni yuritishni tashkil etish. 10. Xodimlarni tanlash ularga baho berish usullari. 11. Xodimlarni boshqarishda ta'sir qilish usullarining korxona daromadiga bo'lgan ta'siri. 12. Boshqaruv qarorlarining mohiyati va ularga quyiladigan talablar. 13. Qaror qabul qilish jarayonidagi izchillik va undagi bosqichlar. 14. Ishlab chiqilgan qarorlarni nazorat qilish funksiyasi. 15. Motivlashtirish ehtiyojlar va ularning turlari. 16. Motivatsiya vositasida umumiy mehnatga chorlash nazariyalari. 17. Motivlashtirishda qo'llaniladigan usullar. 18. Yuqori darajadagi chitiyojlarini qondirish usullari. 19. Boshqaruv vakolatlari va mas'uliyat nisbatlari. 20. Boshqarish tizimida vakolatni taqsimlash. 21. Boshqaruv vakolatlari va ularni turlari. 22. Sotishni rag'batlantirishda reklamani ahamiyati va shakllari. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari. Talaba bilishi kerak: ▪ menejmentning rivojlanish tarixi va zamonaviy konsepsiyalari; menejmentning ilmiy maktablari; boshqaruv va menejment tushunchalari; korxonalar doirasida	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishini muvaffaqiyatli topshirish.	Asosiy adabiyotlar: 1. Yo'ldoshev N., Zaxidov G. Menejment. Darslik. – T.: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2018 y. – 392 bet. 2. Bazarova F. Menejment: O'quv qo'llanma. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019 y. 3. Yuldoshev N Q., Nabokov V.I. Menejment nazariyasi. Darslik. - T.:TDIU, 2013,- 433 b.